

Rasa Šlevinskaitė-Valentienė (Bytautienė)

Stasys Vaitiekūnas yra pasakęs, kad „*paslaptin-gas ir viliojantis scenos pasaulis mus žavi ir lydi nuo vaikystės iki auksinio rudens. Bet tik tas tą pasaulį gali sukurti, kurio širdis pilna meilės žmonėms ir gyvenimui, kieno akys mato gyvenimą kitaip ir įprastą buitį sugeba pakylėti aukščiau pilkos kasdienybės...*“

Rašydama apie Rasą Šlevinskaitę-Valentienę (anksčiau Bytautienė), šiuos žodžius prisiminiau neatsitiktinai. Rasa jau vaikystėje pažino sceną, pamėgo tai, kas joje vyksta, ir tuo, ką joje galima sukurti, daug metų dalinasi su kitais – savo auklėtiniais, kolegomis, bendrakeleiviais ir žiūrovais.

Rasa gimė 1964 m. gegužės 14 d. Lenkimuose dirbusių pedagogų Kazimiero ir Bronės Šlevinskių šeimoje. Apie tėvus ji kalba su didele meile:

„*Mano tėtis Šlevinskas Kazimieras gimė 1934 m. lapkričio 4 d. Plungės rajone Gudalių kaime. Pradžios mokyklą baigė Stalgėnuose, o toliau mokslus tęsė Plungėje, į kurią žingsniuodavo pėsčias. Baigęs gimnaziją įstojo mokytis į Klaipėdos mokytojų seminariją. Ten susipažino su mano mama Bronislava Puškoriūte. Ji gimė 1936 m. balandžio 7 d. Klaipėdoje. Tėvams persikėlus gyventi į Darbėnus, ten baigė vidurinę mokyklą ir išvyko mokytis į Klaipėdos mokytojų seminariją. Pedagoginę veiklą mama pradėjo Lenkimuose, o tėvelis Skuode. Bet netrukus jie susituokė ir abu dėstė matematiką Lenkimų vidurinėje mokykloje. Netrukus gimė dukra Laima (1957 m. spalio 9 d.), dar po metų – sūnus Vytautas. Tėveliai toliau mokėsi neakivaizdžiai Vilniaus valstybiniame pedagoginiame institute. Patyrus netektį, kai netikėtai mirė vos penkerių metų sulaukęs sūnus, mokslus nutraukė. Vėl juos tęsti pradėjo tik po kelerių metų*“¹.

Rasos tėtis daug metų Lenkimų vidurinėje mokykloje buvo ne tik matematikos, fizikos mokytojas, bet ir klasės auklėtojas, mokymo dalies vedėjas, mokyklos direktorius. Jis, kaip ir jos mama, buvo aktyvus ir Lenkimų bendruomenės narys. B. Šlevinskienė daug

Rasa Valentienė. Nuotrauka iš R. Valentienės albumo

metų Lietuvoje garsėjo kaip puiki matematikos mokytoja, moksleivių šokių ratelių vadovė, kuri laiką ji vadovavo ir įvairiems Lenkimų vidurinės mokyklos teatro kolektyvams. Ją žmonės žinojo ir kaip valdžios žmogų, nes buvo renkama į rajono ir jis Lietuvos aukščiausius valdžios organus.

Šiandien abiejų Rasos ir Laimos tėvų jau nebėra gyvų: 2017 m. rugsėjo 6 d. mirė mama, o po penkerių metų (2022 m. birželio 27 d.) Amžinybėn išėjo ir tėtis. Didžiąją savo gyvenimo dalį jie praleido Lenkimuose, ten, miestelio kapinėse, atgulė ir amžinam poilsiui. Už viską, ką gyvenime gero patyrė, dukros yra dėkingos tėvams.

Rasa, apgaubta tėvų meilės, augo kartu su trejais metais vyresne seserimi Laima. Abi nuo mažens buvo visuomeniškos, puikiai mokėsi, abi baigė Lenkimų vidurinę mokyklą. Vėliau? Laima, su kuria man pačiai teko mokytis nuo pirmos klasės visus 11 metų, vėliau farmacijos mokslus studijavo Kauno

medicinos institute, baigusi jį, pradėjo dirbti provizore Klaipėdoje, tapo vaistinės vedėja. Ji myli savo darbą, yra gerbiama ir mylima žmonių, iki šiol gyvena uostamiestyje.

Mokantis Lenkimuose atsisikleidė Rasos kūrybiškumas, polinkis literatūrai ir teatrui. Prisiminusi moksleiviškus metus, ji rašo: *„Man labiausiai iš to laikotarpio išiminė Naujųjų metų sutiktuvės mokyklos salėje, kur susirinkdavo viso miestelio bendruomenė ir linksmindavosi, šokdavo. Labai laukdavome šios šventės. Taip pat laukdavome ir tradicinio abiturientų susitikimo, kuris vykdavo kasmet vasario pirmąjį šeštadienį. Patikdavo koncertuoti, važiuoti į dainų šventes. Pamėgau ir literatūrą, lankiau jaunųjų literatų būrelį, kuriam vadovavo mokytoja Janina Matulevičienė, bandžiau kurti poeziją. Ir aš, ir Laima dalyvaudavome skaitovų konkursuose. Gal nuo tada ir pamėgau sceną.“*² Būdama moksleivė Rasa ne tik kūrė eilėraščius, bet ir rašydavo scenarijus klasės bei mokyklos renginiams, buvo gera šokių ratelio, kuriam vadovavo jos pačios mama, šokėja. Niekas tokiais Rasos talentais bei pomėgiais nesistebėjo, nes nuo savo genų nepabėgsi – juk ir tėtis, ir mama nuo mažens šoko, dainavo, buvo kūrybingos asmenybės.

Rasai renkantis gyvenimo kelią, tėvai neliko nuošaly, bet spaudimo nedarė. Mama žinojo dukters gabumus, buvo toliaregiška, matė, kad pasaulis keičiasi, nujautė, kad ir Lietuvoje nebus viskas po senovei, tad linkėjo dukrai tapti matematike, nes, pasak jos, *„ši specialybė*

Lenkimų vidurinės mokyklos XIX laidos abiturientai, kurių auklėtoja buvo Rasos Valentienės mama Bronė Šlevinskienė (pirmoje eilėje trečia iš dešinės). 1975 m. Rasos sesuo Laima Šlevinskaitė – trečioje eilėje antra iš dešinės. Nuotrauka iš D. Mukienės albumo

Grupė Lenkimų vidurinės mokyklos XVII laidos abiturientų kartu su savo klasės auklėtoju Kazimieru Šlevinsku (trečias iš dešinės). 1973 m. Fotoreprodukcija iš RKIC archyvo

*nepriklauso nuo politikos, nekinta keičiantis laikams ir santvarkoms“*³.

Rasa nuo mažens svajotojo tapti mokytoja, mėgo matematiką, vyresnėse klasėse mamai net mokinių darbus padėdavo taisyti, bet iki pat baigiamųjų egzaminų nebuvo apsisprendusi, kuriuo keliu pasuks, nes traukė ne tik matematika, bet ir istorija, fizika. Per egzaminus geriausiai išlankė matematiką. Tai ir lėmė jos tolesnį kelią. Tad, aukso medaliu baigusi Lenkimų vidurinę mokyklą, Rasa, kaip ir jos tėvai, pasirinko pedagogės profesiją – 1982 m. įstojo į Vilniaus pedagoginį institutą (dabar – Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademija) studijuoti matematiką. Institute dvejus metus lankė dainų ir šokių ansamblį „Šviesa“, buvo viena pažangiausių savo kurso studentų, todėl, kai 1986 m., kaip tai

buvo įprasta sovietmečiu, vyko baigusiujų studijas skirstymas į darbovietes, turėjo teisę pati pasirinkti, kur vykti. Ji norėjo grįžti į Žemaitiją, arčiau tėvų namų, tai gavo paskyrimą į Telšių miesto 3-ąją vidurinę mokyklą (dabar – „Germanto“ progimnazija).

Iki to laiko Telšius ji mažai pažinojo, ten gyveno tik jos dėdė ir pusbrolis, bet ji mėgo tą kraštą, nes jau kai augo Lenkimuose, kartais per atostogas su tėvais atvažiuodavo poilsiauti prie Germanto ežero, aplankydavo ir Telšius. Įsimintinos tai būdavo dienos: nuostabi gamta, švarutėlis vanduo, saulė žeme ritinėjas, šalia – tėvai, o naktys – palapinėse. Ko daugiau augančiam žmogui vasarą reikia!?

Įsikūrusi Žemaičių sostinėje, Rasa pradėjo dirbti matematikos mokytoja, penkerius metus buvo ir mokyklos direktoriaus pavaduotoja, išleido keturias abiturientų laidas, vieną aštuntokų. Iš viso toje pačioje mokykloje ji išdirbo 30 metų. Jau pačiais pirmaisiais darbo metais Rasa įsijungė į tada plačiai garsėjusį Telšių dainų ir šokių ansamblį „Mastis“ (jame šoko 1986–1990 m.), kartu su kitais šio kolektyvo nariais koncertuodavo Lietuvoje ir už jo ribų, aplankė daugelį buvusios Sovietų Sąjungos respublikų.

Telšių 3-ojoje vidurinėje mokykloje kartu su Rasa dirbo nemažas būrys jaunų pedagogų. Čia jie pradėjo plėtoti gražias moksleivių laisvalaikio užimtumo tradicijas, įsijungė į jų veiklas ir patys. Tais metais pedagogai šioje mokykloje net buvo įkūrę 13-ąją klasę, kuri Telšiuose tapo gerai žinoma agitbrigada-hu-

Rasa Šlevinskaitė (antroje eilėje trečia iš kairės) kartu su grupe Telšių Žemaitės dramos teatro kūrybinės grupės narių 2006 m. rašytojos Žemaitės gimtojoje sodyboje Bukantėje (Plungės r.). Nuotrauka iš RKIC archyvo

moro grupe. Rasa jai bei įvairiems mokyklos renginiams rašydavo scenarijus, telšiškai ją žinojo ir kaip puikią skaitovę, daugelio literatūrinių kompozicijų dalyvę. Ji tais laikais buvo matoma ir girdima visur, nors, kaip pati sako, labiausiai mėgsta būti vienumoje ir gamtoje, yra ne kartą sau sakiusi: *„Dabar tai jau tyliai ir ramiai būsiu“, bet nepavyksta. Niekada nebuvau pati sau, visada buvau kažkokios visumos dalis.*⁴ Taigi, pri gimtis, jaunystė darė savo. Daugelį metų vienai gyvenant buvo ir vidinis poreikis save, savo gebėjimus įvairiomis formomis realizuoti.

Taip dirbant Rasą gyvenimo kelias atvedė į Telšių Žemaitės dramos teatrą – 1990 m., kai ji dalyvavo tais laikais populiariame skaitovų konkurse „Pedagogų raiškūs žodis“ ir skaitė Justino Marcinkevičiaus kūrybą, konkurso komisijos nare buvusi Telšių Žemaitės dramos teatro režisierė bei Vaikų ir jaunimo studijos SAVI vadovė Laimutė Pocevičienė atkreipė į ją dėmesį ir pakvietė įsijungti į teatro kolektyvą. Scena traukė, tai kvietimą su malonumu priėmė. Iki 2018 m. šiame teatre Rasa sukūrė 26 vaidmenis. Pirmasis, kuriame ji vaidino jau kaip šio teatro aktorė, buvo „Kilki ir kelk“, antrasis – poezijos spektaklis „Žmogaus apnuoginta širdis“. Tuo laikotarpiu Telšiuose buvo įkurtas Nepriklausomų aktorių klubas, kuris pastatė Žemaitės dramą „Marti“. Rasa joje sukūrė Katrės vaidmenį. Šis spektaklis Telšių Žemaitės dramos teatre buvo vis atnaujinamas ir ilgai vaidinamas. Tarp Rasos mėgstamiausių šio teatro pastatymų, kuriuose ji vaidino, – Keturakio „Amerika pirtyje“ (šioje komedijoje ji sukūrė vieną mėgstamiausių savo vaidmenų – Agotos), Žemaitės „Ženatvės laimė“, „Piršlybos“, „Bernardos Albos namai“. Telšiuose kuriamuose spektakliuose jai dažnai būdavo patikimi pagrindiniai vaidmenys. Su šio teatro trupe ji dalyvavo gastrolėse po Lietuvą, Austriją, Daniją, Latviją, Lenkiją, Vokietiją, Jungtines Amerikos valstijas. Lankydamiesi JAV, telšiškai Los Andžele, Čikagoje scenos mylėtojus kvietė

į Žemaitės „Piršlybas“ (šiam spektaklyje Rasa vaidino Anelę).

Kalbėdama apie kūrybinį darbą teatre ir savo profesijos pasirinkimą Rasa sako, kad „Teatras ir matematinė logika vienas kitą papildo – tekstų „ne-kali“, o logiškai susidėlioji taškus. Taip lengviau išmokyti ir sukurti charakterį. Tai galbūt įgimta [...]. O žmogaus sudėtingam pasauliui net ketureilį paskyriau: „Mus valdo du dievai galingi: / Jie veda per gyvenimą mus nuo mažens. / Ir tik tada mes jausimės laimingi, / Kai šie dievai vienybėje gyvena“. Tai kalbama apie protą ir širdį. Širdis – lyriškoji pusė, o protas – logika. Manau, kad reikia klausyti širdies, o pasielgti, kaip liepia protas.“⁵

Pirmasis Rasos vyras buvo ilgametis Telšių Žemaitės dramos teatro aktorius, tautodailininkas Albinas Bytautas (mirė 2018 metais). Gyvenimas su juo nelabai nusisekė, tad santuoką po kurio laiko jie nutraukė. O tada Rasa sutiko artimą sielą – savo gyvenimo vyrą palangiškį Lenių Valentą, kuriam scena taip pat nėra svetima. 2017 m. rugpjūčio 25 d. jie susituokė. Tada Rasa persikėlė gyventi į Palangą, o pedagoginį darbą pratęsė Klaipėdoje – privačioje tarptautinėje mokykloje „Universa Via“ – ten ji dirbo direktoriaus pavaduotoja ugdymui ir matematikos mokytoja.

Klaipėda netoli Palangos, bet nuolatinis važinėjimas ten ir atgal nemažai laiko pareikalavo ir vargindavo, tad pradėjo žvalgytis mokytojos darbo Palangoje. Ilgai laukti nereikėjo – atsirado laisvas etatas Palangos senojoje gimnazijoje ir Rasa tapo šios ugdymo įstai-

Grupė Palangos „Grubiojo“ teatro aktoriai prieš Aivano Menčelio spektaklį „Kapinių klubas“. Rasa Valentienė – viduryje. Nuotrauka iš: <https://inx.lv/jpji>

gos mokytoja metodininke. Ji dirba atsakingai, stengiasi nuolat tobulėti, gilinasi į dėstomą dalyką, kaip pati sako, ne kryžiažodžius, o matematikos uždavinius sprendžia ir žiūri, kad jie būtų kuo sunkesni, radusi geriausią sprendimą, džiaugiasi, kad įveikė ir kažką naujo sužinojo.

Palangoje nuo 1993-ųjų veikia Lietuvoje garsus, režisieriaus ir pedagogo Virginijaus Milinio vadovaujamas „Grubusis“ teatras, kurio spektakliai prilygsta profesionalių teatrų pastatymams. Virginijus ne kartą buvo įvairiuose festivaliuose, konkursuose matęs, kaip Telšių Žemaitės dramos teatro spektakliuose vaidina Rasa, ir jau tais laikais labai vertino ją kaip aktorę, tai, sužinojęs, kad Rasa persikėlė gyventi į Palangą, pakvietė ją įsijungti į „Grubiojo“ teatro kolektyvą. Rasai tada iki tikros pilnatvės Palangos mieste to teatro, scenos dar trūko, tad iš karto priėmė kvietimą ir netrukus pagal Dominik Moll scenarijų sukurtame šio „Grubiojo“ teatro spektaklyje „Marso naujienos“ ji jau vaidino parodos prižiūrėtoją. Tas pirmasis jos vaidmuo buvo tik epizodinis, o vėliau, kai teatras kūrė Ivan Menchell (Aivano Menčelio) vintažinę komedijos dramą „Kapinių klubas“, jai buvo patikėtas gana sudėtingas, daug darbo ir kūrybos pareikalavęs ir itin ryškus, spalvingas Liusilės vaidmuo. Šis spektaklis sulaukė didelio žiūrovų palaikymo, specialistų puikių vertinimų. Tai Rasai ir visai kūrybinei grupei buvo didžiausias atpildas už įdėtą darbą ir meilę scenai.

Rasa vaidina ir „Grubiojo“ teatro repertuare dabar jau esančioje 2025 m. pagal prancūzų dramaturgo ir aktoriaus Laurent'o Baffie parašytą pjesę sukurtoje komedijoje „OKSutrikimai“.

Viename iš interviu, paklausta žurnalistės Ligitos Sinušienės, kaip jai pavyksta įsikūnyti į personažą, kur slypi aktorystės paslaptis, Rasa atsakė: „Gavęs vaidmenį išėjini iš savęs, iš savo vertybių, asmeninių cha-

rakterio savybių, pradėdi gyventi kaip tas personažas, mąstyti kaip jis. Nieko negalvoji, nedarai taip, kaip pats darytum. Ir visą laiką nuo pat pirmojo teksto perskaitymo iki pasirodymo scenoje stengiesi kuo labiau pažinti personažą, kol „išlipi“ iš savęs ir pradėdi veikti kaip jis. Gal todėl dažnai iš kolegų, atėjusių į spektaklį, sulaukiu nuostabos, kad scenoje esu visai kitokia, visai kitas žmogus, nei jie mane pažįsta.“⁶ Be to, kaip yra sakiusi Rasa, kai vaidini, „scenoje esi dar tikresnis nei gyvenime, nes čia nepasislėpsi. Esi matomas. Gyvenimas tikrai didelė scena, kur svarbu nuoširdumas ir nebijojimas išlikti savimi.“⁷

Na o sulaukusi klausimo, kur slypi meilės scenai priežastis, Rasa atsako: „Tai – puiki atsvara darbinei pedagoginei veiklai. Teatre – visiškai kitas pasaulis, čia nebeegzistuoja mokyklinės problemos, čia yra galimybė realizuoti save kitur. Tokiu būdu aš suderinu ir tiksliąją savo pusę, ir literatūrinę. Jei mokykloje mezgu ryšį su mokiniais, teatre – su žiūrovais. Ir tas ryšys pilnas magijos, jo neapsakysi žodžiais. Juk mes turime repeticijas 3 kartus per savaitę, iš karto po darbų. Neitum, jei tai šitaip stipriai netrauktų.“⁸

Šiandien „Grubusis“ teatras Rasai, kaip sako ji pati, Palangoje jau yra tapęs antraisiais jos namais. Kitaip ir būti negalėjo – ji juk ne tik matematikė, bet ir scenos žmogus...

Kūrybinės grupės nariai, vaidinantys Palangos „Grubiojo“ teatro spektaklyje „OKSutrikimai“, sukurtame pagal prancūzų dramaturgo ir aktorius Laurent'o Baffie pjesę. Nuotrauka iš: <https://inx.lv/JpjjZ>

NAUDOTA LITERATŪRA:

1. Simona Damanskytė, „Rasa Bytautienė savo gyvenimo be scenos neįsivaizduoja“, *Kalvotoji Žemaitija* (Telšiai), 2014-05-19.
2. Ligita Sinušienė, „Gimnazijos matematikė ir Palangos „Grubiojo“ teatro aktorė Rasa Valentienė: „Scenoje esu visai kitas žmogus, nei mane pažįsta kolegos“, Palangos tiltas: <https://inx.lv/Jpjjf> (žr. 2025-10-02).
3. Danutė Ramonaitė Mukienė, *Telšių Žemaitės dramos teatras*, 2019, Vilnius.
4. Rasos Šlevinskaitės Valentienės (Bytautienės) prisiminimai (mašinraštis, 2025 m. atsiųstas knygos autorei).

IŠNAŠOS:

- ¹ R. Valentienės prisiminimai (mašinraštis, 2025 m. atsiųstas knygos autorei).
- ² *Ten pat.*
- ³ Simona Damanskytė, „Rasa Bytautienė savo gyvenimo be scenos neįsivaizduoja“, *Kalvotoji Žemaitija* (Telšiai), 2014-05-19.
- ⁴ *Ten pat.*
- ⁵ *Ten pat.*
- ⁶ Ligita Sinušienė, „Gimnazijos matematikė ir Palangos „Grubiojo“ teatro aktorė Rasa Valentienė: „Scenoje esu visai kitas žmogus, nei mane pažįsta kolegos“, *Palangos tiltas*: <https://inx.lv/Jpjjf>.
- ⁷ Simona Damanskytė, „Rasa Bytautienė[...]“.
- ⁸ *Ten pat.*

